

กวีนิพนธ์และบทประพันธ์จาก “นายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ”

Poetry and Prose from “A Man Called Intrepid”

อัญชลี ทองएम

Anchali Thongame

บทคัดย่อ

พระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “นายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ” เป็นพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระองค์ทรงใช้เวลาและพระวิริยะทรงแปลถ่ายทอดจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยให้คนไทยได้อ่าน พระราชนิพนธ์นี้ปรากฏให้เห็นพระอัจฉริยะทางภาษาและวรรณศิลป์ ซึ่งพระองค์ทรงใช้กลวิธีในการแปลถ่ายทอด 2 ลักษณะคือ (1) ทรงแปลตามตัวอักษร (2) ทรงแปลถ่ายทอดเนื้อหาและความหมายด้วยการทำความเข้าใจแล้วปรับเปลี่ยนให้เป็นแบบไทยๆ

พระปรีชาสามารถในการแปลถ่ายทอดกวีนิพนธ์และบทประพันธ์ทรงใช้รูปแบบคำประพันธ์แบบไทยๆ หลายรูปแบบ อาทิ ทรงแปลถ่ายทอดด้วยการประพันธ์แบบผสม กล่าวคือ การขึ้นต้นด้วยร้อยแก้วแล้วตามด้วยบทร้อยกรองในเนื้อความเดียวกัน และทรงถ่ายทอดด้วย กลอนหก กลอนแปด กลอนเบ็ดเตล็ดและร้อยแก้ว และทรงเลือกใช้คำให้เหมาะกับรูปแบบ และเนื้อความจากต้นฉบับทำให้บทกวีนิพนธ์และบทประพันธ์นั้นงามสง่าและเกิดอรรถรสยิ่งขึ้น

Abstract

“A Man Called Intrepid” is His Majesty the King’s translation work which His Majesty spent precious time and efforts to translate from English to Thai version for Thai people to read. This translation work portrayed His Majesty’s great competence in language and literature. His Majesty employed two strategies to transform poetry into an amazingly legible composition that suit Thai people’s reading preference: (1) literal translation and (2) content translation.

As shown in this translation work, His Majesty’s weaved the two strategies together by starting with the translated prose then followed by the translate poetry. The

translated poetic verses were arranged in the Thai poetic tradition of six or eight syllables lines as well as in blank verses. In this way, His Majesty's translation work is magnificent and reflects full aesthetic values.

บทนำ

“นายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ” เป็นพระราชนิพนธ์แปลจากหนังสือชื่อ “A Man Called Intrepid” ของเซอร์วิลเลียม สตีเฟนสัน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงใช้เวลาว่างส่วนพระองค์วันละเล็กวันละน้อย ทรงแปลหน้าแรกเมื่อวันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ. 2520 จนถึงหน้าสุดท้ายเมื่อวันที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2523 รวมเวลา 3 ปี ตั้งแต่หน้าแรกจนถึงหน้าสุดท้าย พระองค์ทรงรักษาระดับภาษาในการแปลได้อย่างสม่ำเสมอ ด้วยพระราชวิริยะอุตสาหะของพระองค์ พสกนิกรชาวไทยจึงได้รู้จัก “นายอินทร์” หรือ “Intrepid”

“นายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ” เป็นเรื่องจริงเกี่ยวกับสงครามลับระหว่างปี ค.ศ. 1939 – 1945 (พ.ศ. 2482 – 2488) ซึ่งไม่เคยได้รับการเปิดเผยมาก่อน แต่เซอร์วิลเลียม สตีเฟนสันได้รับความไว้วางใจให้นำเรื่องความลับบางอย่างมาเผยแพร่เพื่อเป็นการสดุดีเกียรติคุณของผู้เสียสละหลายด้านที่ทำงานลับเพื่อประเทศชาติ ทั้งยังเป็นเอกสารที่จะค้นคว้าได้ หากมีความจำเป็นต้องปฏิบัติงานลับแบบนี้อีกในอนาคต และเหตุผลอีกประการหนึ่งคือเป็นการเปิดเผยข้อมูลที่ถูกต้องให้คนทั่วไปทราบ เพื่อมิให้ฝ่ายตรงข้ามนำความลับไปใช้บิดเบือนประวัติศาสตร์ อันอาจทำให้สหรัฐอเมริกากับแคนาดาบาดหมางใจกับอังกฤษอีกด้วย ผลงานของ “นายอินทร์” และผู้ร่วมงานของเขานั้นมีคุณค่าต่อโลกยิ่งนัก หากไม่มีพวก “นายอินทร์” ฮิตเลอร์อาจจะชนะสงคราม และเมื่อเป็นเช่นนั้น โลกคงไม่เป็นเช่นทุกวันนี้

เนื่องจาก “A Man Called Intrepid” เป็นเรื่องที่มีเนื้อหาที่สลับซับซ้อนและอิงประวัติศาสตร์ การอ่านจากต้นฉบับไม่ว่าจะเป็นภาษาอังกฤษหรือภาษาอื่นใดก็ดี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเห็นว่าเรื่องนี้มีประโยชน์ต่อมนุษยชาติอย่างยิ่ง พระองค์จึงทรงแปลถ่ายทอดจากภาษาอังกฤษ (ต้นฉบับ) มาเป็นภาษาไทย เพื่อให้คนไทยได้เข้าถึง “นายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ” ได้โดยง่าย

“นายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ” มีความยาว 600 กว่าหน้า ผู้อ่านต้องใช้เวลาอ่านนาน แต่ก็ไม่ทำให้เกิดความเบื่อ เพราะพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเลือกสรรกลวิธีในการถ่ายทอดการแปลได้อย่างยอดเยี่ยม

กลวิธีการแปลและถ่ายทอดพระราชนิพนธ์

หอมหวล ชื่นจิต (2527) วิทย์ ศิวะศรียานนท์ (2531) ปัญญา บริสุทธิ์ (2533) และ สัจฉนิ์ สายบัว (2538) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับความหมายและกฎเกณฑ์ในการแปล สรุปได้ดังนี้

1. การแปลคำที่มีอยู่ในต้นฉบับ แต่ไม่แปลคำต่อคำ แปลให้ได้ความเท่ากับต้นฉบับ ถ้อยคำสั้นยาวกว่ากันอย่างไรก็ได้

2. การแปลต้องเคารพถ้อยคำ ความคิดและท่วงทำนอง (Style) ของเจ้าของเรื่องเป็นสำคัญ

3. ผู้แปลจะต้องมีความรู้ถึง 2 ภาษา คือ สามารถแปลถ่ายทอดจากภาษาต้นฉบับมาสู่ภาษาที่ใช้แปลได้เป็นอย่างดี

4. การแปลเป็นทั้งงานช่างและงานศิลป์ เพราะนอกจากจะใช้วิทยาการสร้างขึ้นมาแล้ว ยังต้องอาศัยศิลปะมาประกอบให้ได้สัดส่วนที่เหมาะสมและงดงาม

เอียน ฟินเลย์ (อ้างใน หอมหวล ชื่นจิตร, 2527) ว่า การแปลเป็นทั้งงานช่างและงานศิลป์ คือเป็นความสามารถที่จะถ่ายทอดภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง กะทัดรัดรวมทั้งการเพิ่มสีสันสอดใส่เสรีภาพ จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์เข้าไว้ด้วยส่วนหนึ่ง ความรู้ทางด้านภาษาล้วนๆ ที่ผู้แปลพึงมีเสมือนหนึ่งช่างหัตถกรรมอาจเรียนรู้ได้หรือสอนกันได้ในขอบเขตหนึ่ง แต่ความคิดสร้างสรรค์ที่จะประดิษฐ์งานนั้นไม่อาจสอนกันได้ในขอบเขตที่ทัดเทียมกัน ถึงแม้ว่าอาจจะเตรียม แนะนำและพัฒนากันได้บ้างก็ตาม

จากแนวคิดและหลักเกณฑ์ข้างต้น ผู้เขียนได้นำมาเป็นกรอบการศึกษา เรื่อง “นายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ” ปรากฏว่า พระราชนิพนธ์เรื่องนี้ ใช้กลวิธีการแปล 2 ลักษณะ คือ

(1) ทรงแปลตามตัวอักษร (Literal Translation) คือการแปลถ่ายทอดรูปแบบของต้นฉบับในภาษาหนึ่งไปสู่อีกภาษาหนึ่ง เป็นการถอดคำศัพท์จากภาษาต้นฉบับแล้วเรียบเรียงใหม่ให้ได้ความตามเดิม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงสามารถใช้คำตรงกับต้นฉบับและเลือกใช้คำให้เข้ากับบริบทแวดล้อมได้เป็นอย่างดี แสดงให้เห็นว่าพระองค์ไม่เพียงแต่ทรง “อ่านเอาเรื่อง” เท่านั้นแต่ทรงเข้าใจถึงรายละเอียดเล็กๆ น้อยๆ ของความหมายของคำ อาจเป็นหลักฐานยืนยันว่า พระองค์ทรงแตกฉานทั้งสองภาษา

(2) ทรงแปลถ่ายทอดเนื้อหาและความหมายด้วยการทำความเข้าใจแล้วปรับเปลี่ยนให้เป็นแบบไทยๆ วิธีการแปลถ่ายทอดเนื้อหา ความคิด อารมณ์และความรู้สึกจากต้นฉบับตามลักษณะที่ 1 นั้นไม่เพียงพอในการจะสื่อเนื้อหา ความคิด อารมณ์และความรู้สึกให้กับผู้อ่านได้ เรื่อง “นายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ” จึงเป็นการผูกसानวัฒนธรรมแบบไทยๆ และเลือกใช้คำ สำนวนภาษาเพื่อให้เข้ากับสถานการณ์บางตอนในเรื่อง

นอกจากความหมายและกฎเกณฑ์ในการแปลแล้ว ยังมีแนวคิดเกี่ยวกับความหมายและการประเมินคุณค่าทางภาษาและวรรณศิลป์

บทกวีหรือกวีนิพนธ์ เป็นคำประพันธ์ที่เขียนขึ้นโดยการใช้ภาษาอย่างมีวรรณศิลป์ มีรูปแบบการเขียนที่มีลักษณะบังคับ หรือฉันทลักษณ์ หรือเขียนขึ้นในลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากการเขียนร้อยแก้วทั่วไป โดยมากบทกวีมักเขียนขึ้นในรูปแบบที่คนทั่วไปเรียกว่า ร้อยกรอง

การเขียนบทกวีจึงเป็นการนำคำมาเรียงร้อยหรือจัดวางไว้ในที่ที่ถูกต้องตามฉันทลักษณ์อย่างเหมาะสม ก่อให้เกิดความหมายและเรื่องราวที่สร้างความสุนทรีย์ยะ ความรู้สึกสะท้อนอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด หรือแรงบันดาลใจแก่ผู้อ่าน

บทกวีที่เราคุ้นเคยกันดี ส่วนใหญ่เขียนเป็นร้อยกรอง และเป็นการเขียนที่มักจะปรากฏอยู่ในวรรณคดีไทยเรื่องต่างๆ ซึ่งถือได้ว่าเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นที่สุดของภาษาไทย อีกทั้งยังเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่คนไทยทุกคนภาคภูมิใจ บทกวีเมื่อพิจารณากำหนดจำแนกประเภทของบทกวีตามวิธีการเขียนและลักษณะบังคับ ซึ่งสามารถจำแนกได้หลายประเภท อาทิ ลิลิตฉันท โคลง ร่าย กาพย์ กลอน คำหลวง กลบทและลำนำต่างๆ

การใช้คำ และการเลือกสรรคำใช้ในงานประพันธ์ประเภทต่างๆ ถือเป็นศิลปะอย่างหนึ่งของนักประพันธ์ที่นำคำที่ไพเราะ สละสลวย อ่อนหวาน ลึกซึ้ง ผู้อ่านหรือผู้ฟังเกิดความซาบซึ้งในรสคำและรสความและยังถือเป็นอารมณ์ที่สวยงามประดับคำประพันธ์ มีผู้รู้ในวงวรรณกรรมวรรณคดีได้กล่าวถึงศิลปะการใช้ภาษาไว้ดังนี้

กุหลาบ มัลลิกะมาส (2543) ได้กล่าวถึงศิลปะการใช้ภาษาว่า “เป็นทำนองในการแต่ง และเป็นลักษณะเฉพาะของผู้แต่งแต่ละคน ได้แก่ การเลือกสรรใช้คำ การใช้ประโยคแบบต่างๆ การใช้สำนวนโวหาร อุปมา อุปไมย การสร้างบรรยากาศ การใช้เสียงและลีลาจังหวะในบทร้อยกรอง เป็นต้น

บทร้อยกรองที่ยกย่องกันว่าไพเราะ ก่อให้เกิดความประทับใจ ประกอบด้วย

1. คำที่เลือกสรรใช้ คำในบทร้อยกรองทั่วไปมักจะไม่ใช้คำแบบธรรมดาสามัญ แต่เป็นคำที่ไพเราะ มีความหมายลึกซึ้ง สะท้อนอารมณ์ หรือสูงส่ง สง่าด้วยรูปแบบและเสียงเป็นพิเศษ
2. เสียงเสนาะ เป็นคุณสมบัติที่สำคัญที่จะทำให้บทร้อยกรองนั้นๆ งดงามในความรู้สึกของผู้อ่าน เสียงเสนาะมีขึ้นด้วย สัมผัส ลีลา จังหวะ และการเล่นคำ

เจือ สตะเวทิน (2518) กล่าวถึงการพิจารณาคุณค่าของร้อยกรองที่มุ่งศิลปะ การประพันธ์เป็นสำคัญว่า กวีนิพนธ์จะดีเด่นในใจของผู้อ่านเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับศิลปะหรือกลวิธีการแต่งซึ่งจะโน้มน้าวความรู้สึกของผู้อ่านให้ซาบซึ้งไปกับรสไพเราะของคำและสาระของเนื้อความในกวีนิพนธ์นั้น สำหรับศิลปะทางภาษาหรือสุนทรียภาพทางภาษานั้น คือ เสียง จังหวะ การเลือกคำ ดังนี้

1. เสียง กล่าวได้ว่า ในกวีนิพนธ์มีเสียงดนตรีอยู่ด้วย โดยเฉพาะภาษาไทยเป็นภาษาที่มีความสูงต่ำ มีฉันทลักษณ์ บัญญัติ คณะ สัมผัส ครุ ลหุ
2. จังหวะ เป็นสุนทรียภาพส่วนหนึ่งของกวี ถ้ามีจังหวะดีย่อมอ่านได้ราบรื่น
3. การเลือกคำ ต้องใช้คำเหมาะสมในที่ที่เหมาะสม

กาญจนา นาคสกุล และคณะ (2517) ประจักษ์ ปรากฏพิทยากร (2522) ให้ความหมายคำว่า ภาพพจน์ หมายถึง กลวิธีการใช้ถ้อยคำหรือกลุ่มคำ เพื่อให้เกิดภาพแก่ผู้อ่านที่แจ่มแจ้ง

และลึกลับ ซึ่งสอดคล้องกับกุหลาบ มัลลิกะมาส (2517) และวิภา กงกะนันทน์ (2533) ใช้คำว่า โวหาร หรือ ภาพพจน์ (Imagery หรือ Figure of speech) สรุปได้ว่า กลวิธีการพูดให้เห็นภาพ จะต้องใช้สำนวนโวหารและวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่งมีใช้วิธีการบอกเล่าอย่างตรงไปตรงมา

ภาพพจน์ (figure of speech) เป็นศิลปะการใช้ภาษา เพื่อให้เกิดจินตนาการภาพอย่างชัดเจน ผู้แต่งอาจใช้ภาพพจน์ในการเปรียบเทียบได้ดังนี้

1. อุปมา (Simile) คือ โวหารเปรียบเทียบของสองสิ่งว่าสิ่งหนึ่งคล้ายหรือเหมือนกับอีกสิ่งหนึ่ง คำที่ใช้ในการเปรียบเทียบ เช่น เหมือน ดุจ ดัง ประหนึ่ง เพียง ราว เป็นต้น

2. อุปลักษณ์ (Metaphor) คือ เป็นการเปรียบเทียบที่มีพื้นฐานมาจากอุปมา เกิดจากความรูสึกว่าอุปมาไม่เพียงพอที่จะนำไปเปรียบกับอุปมานั้นสูงส่งและมีคุณค่ามาก หากจะเปรียบว่าเหมือนกับสิ่งที่เป็นตัวเปรียบก็ยังไม่เพียงพอ จึงถือว่าเป็นสิ่งนั้นเสียเลย หรือโยงสิ่งหนึ่งเข้ากับสิ่งหนึ่งออกมาโดยตรง เป็นความหมายแรงกว่าอุปมา บอกได้เลยว่าคืออะไร หรือเป็นอะไร ตามลักษณะเด่นที่ตรงการเปรียบเทียบ

3. ปฏิพจน์หรืออรรถวิภาค (Paradox) คือ การนำสิ่งที่ตรงข้ามมาเปรียบเทียบกัน หรือจับเข้าคู่กัน เช่น กระต่ายกับพระจันทร์ ชีวิตกับความตาย เป็นต้น การใช้คำเปรียบเทียบดูเหมือนจะขัดแย้งกันในความคิดของคนทั่วไป แต่เมื่อนำมาใช้ในช่วงนั้นๆ ความหมายกลับเข้ากันได้อย่างกลมกลืนเหมือนกับการเขียนภาพที่ใช้สีที่ต่างวรรณะมาตัดกัน ทำให้เกิดความงดงาม การใช้คำประเภทนี้มีผลเป็นพิเศษทางอารมณ์ ผู้อ่านต้องรู้ความหมายเพราะอาจเป็นความหมายที่ลึกลับ บางครั้งอาจแฝงด้วยปรัชญา

4. อติพจน์ (Hyperbole) เป็นการกล่าวที่ผิดจากความจริง เป็นเจตนาของผู้เขียนที่ต้องการเพิ่มอารมณ์และความรู้สึก แต่อย่างไรก็ดีก็ยังคงค่าแห่งความเป็นจริงอยู่บ้าง

5. บุคลาธิษฐาน (Personification) คือ การใช้โวหารที่กล่าวถึงสิ่งไม่มีชีวิต แต่เขียนเสมือนหนึ่งว่ามีชีวิต แสดงอาการปฏิกิริยาต่างๆ ราวกับคน

6. ปฏิพจน์ (Rhetorical question) คือ การใช้โวหารที่เป็นศิลปะของการใช้คำถาม ซึ่งเป็นคำถามที่มีได้หวังคำตอบ

7. สัญลักษณ์ (Symbol) คือ การกำหนดใช้สิ่งมีชีวิตหรือไม่มีชีวิตแทนสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เป็นการให้ความหมายโยงใยถึงสิ่งหนึ่ง หรืออาจเป็นความหมายอีกระดับหนึ่ง อาจเป็นนามธรรมก็ได้ ผู้อ่านต้องมีความรู้และประสบการณ์

8. สัทพจน์ (Onomatopoeia) หมายถึง ภาพพจน์ที่เกิดจากการเลียนเสียง หรือแสดงลักษณะอาการของสิ่งต่างๆ เช่น เสียงดนตรี อาการของพืช สัตว์ สิ่งของต่างๆ การใช้สัทพจน์เพื่อสร้างความรู้สึกและอารมณ์ของผู้อ่านให้เหมือนจริง

9. การกล่าวเท็จหรืออ้างถึง (Allusion) คือ การเปรียบเทียบโดยการนำชื่อคนตัวละคร สถานที่ หรือเหตุการณ์ ซึ่งรู้จักกันดีแล้วมาอ้าง ทำให้สามารถสื่อความเข้าใจรวดเร็วและลึกซึ้ง

พระปรีชาสามารถในการแปลถ่ายทอดกวีนิพนธ์และบทประพันธ์

กวีนิพนธ์และบทประพันธ์ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของพระราชนิพนธ์แปล “นายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ” จากต้นฉบับ “A Man Called Intrepid” ส่วนใหญ่เป็นกวีนิพนธ์และบทประพันธ์ของกวีที่มีชื่อเสียงของอังกฤษ และอเมริกา

กวีนิพนธ์และบทประพันธ์ในเรื่องที่พระองค์ทรงแปลถ่ายทอดมีทั้งหมด 17 บท ซึ่งปรากฏทั้งการเกริ่นนำเรื่องในแต่ละภาคและที่ปรากฏในเนื้อเรื่องเพื่อเป็นการสนับสนุนเนื้อเรื่อง บางตอน กวีนิพนธ์และบทประพันธ์ทั้งหมดใช้กลวิธีในการแปลถ่ายทอดทั้ง 2 ลักษณะที่กล่าวไว้ข้างต้นกล่าวคือ ทรงแปลถ่ายทอดล้อกับกวีนิพนธ์ และบทประพันธ์ต้นฉบับ มีบางบทพระองค์ทรงปรับเปลี่ยนให้เป็นแบบไทยๆ อ่านง่ายยิ่งขึ้น และบางบททรงทำให้อลังการ สิ่งที่พระองค์ทรงปฏิบัติเพิ่ม คือการเลือกใช้รูปแบบคำประพันธ์

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเลือกใช้รูปแบบคำประพันธ์ที่ทรงแปลถ่ายทอดจากต้นฉบับซึ่งมีหลายรูปแบบ และมีการเลือกสรรคำมาใช้ให้เหมาะกับกวีนิพนธ์และคำประพันธ์นั้นๆ เพื่อให้ผู้อ่านได้ประจักษ์ในพระปรีชาสามารถในการแปลถ่ายทอดกวีนิพนธ์และบทประพันธ์ ดังนั้นผู้เขียนนำเฉพาะกวีนิพนธ์และบทประพันธ์ที่มีลักษณะเด่นๆ ทั้งที่เป็นต้นฉบับและฉบับที่พระองค์ทรงแปลถ่ายทอด พร้อมทั้งแสดงเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับกวีนิพนธ์และบทประพันธ์นั้น ดังจะได้กล่าวต่อไป

การเลือกใช้รูปแบบคำประพันธ์

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเลือกใช้รูปแบบคำประพันธ์แบบไทยๆ ที่เหมาะกับต้นฉบับที่ทรงใช้แปลถ่ายทอดมีดังนี้

- (1) ทรงแปลถ่ายทอดลักษณะการประพันธ์แบบผสวน
- (2) ทรงแปลถ่ายทอดเป็นลักษณะฉันทลักษณ์ แบบกลอน 6
- (3) ทรงแปลถ่ายทอดเป็นลักษณะฉันทลักษณ์ แบบกลอน 8
- (4) ทรงแปลถ่ายทอดลักษณะเป็นแบบกลอนเปล่า
- (5) ทรงแปลถ่ายทอดเป็นคำและข้อความสั้นๆ
- (6) ทรงแปลถ่ายทอดเป็นร้อยแก้ว

(1) ทรงแปลถ่ายทอดลักษณะการประพันธ์แบบผसान คือ ทรงแปลขึ้นต้นด้วย ร้อยแก้ว 1 บท และตามด้วยกาพย์ยานี 11 จำนวน 1 บท ทำให้เกิดความสง่างาม ดังนี้

ฉันทน์

Fight On

*“Fight on, my men, Sir Andrew sayes,
A little ime hurt, but yett not slaine,
Ile but lye downe and bleede awhile,
And then ile rise and fight againe”*

The Ballad¹ of Sir Andrew

(Stevenson, William, 1976, p. 100)

ฉันทน์แปล

“สู้ต่อไป”

ออกขุนอินทรูจึงกล่าวว่า “นักรบทั้งหลาย, สุเจ้าจงยุทธนาการสู้ต่อไป
บาดแผลที่กายดูขำนั้นเพียงเล็กน้อย ดูขำยังหาได้ถูกพิฆาตถึงแก่ชีวิตไม่ ดูขำ
จักเอนกายและหลังโลหิตเพียงชั่วขณะแล้วจักอุกฏฐาการเข้าสู้ประยุทธ์ไปดังเดิม”

ออกขุนอินทรูว่า	“เหล่าทหารกล้า สู้ต่อไป
แผลเราไม่เท่าไร	ไม่ถูกฆ่าถึงอาสัญ
เอนหลังลงเสียหน่อย	ปล่อยเลือดไหลคงหายพลัน
แล้วจักอุกฏฐาโรมัน	เข้าสู้ประยุทธ์ดุจดั่งเดิม”

กาพย์เรื่องออกขุน²อินทรู ภารัตน์

(พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ, 2536, น. 136)

¹Ballad เป็นคำประพันธ์ชนิดหนึ่ง (เป็นกาพย์กลอนสั้นๆ) ใช้สำหรับขับร้องหรือเพลงขับ (story song) หรือวรรณคดีชาวบ้าน (popular literature) เนื้อเรื่องเกี่ยวกับวีระบุรุษ การผจญภัย ผู้หญิงงาม ความรัก ความตาย เช่น Robin Hood's

ความยาวของ Ballad ไม่จำกัดจำนวน แต่นิยมจัดรูปเป็นตอนละ 4 บรรทัด มีลักษณะบังคับโดยเฉพาะ แต่ละตอนเรียก a ballad stanza บรรทัดที่ 1 และบรรทัดที่ 3 มีพยางค์ลงเสียงหนัก บรรทัดละ 4 พยางค์ บรรทัดที่ 2 และบรรทัดที่ 4 มีพยางค์ลงเสียงหนัก บรรทัดละ 3 พยางค์ ส่วนบังคับสัมผัส (Rhyme scheme) คือ a b c d นั่นคือพยางค์สุดท้ายของบรรทัดที่ 4 สัมผัสกับพยางค์สุดท้ายของบรรทัดที่ 2

²ในเอกสารของชาวตะวันตก นับตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 21 ตอนปลายถึงพุทธศตวรรษที่ 23 เรียกยศ เหล่านี้ว่า ออกญา ออกพระ ออกหลวงและออกขุน (มานพ ถาวรวัฒน์สกุล, 2536)

กวีนิพนธ์นี้เป็นการเกริ่นนำเรื่องของภาคที่สอง เนื้อเรื่องเป็นตอนที่กองทัพเยอรมันเข้ายึดครองฝรั่งเศสและยอมให้ฝรั่งเศสเป็นกลาง เซอร์ซิลส์ไปๆ มาๆ ระหว่างฝรั่งเศสกับอังกฤษ สตีเฟนสันได้เล่าถึงเซอร์ซิลส์ไปในฐานะนายกรัฐมนตรีคนใหม่ (อังกฤษ) ที่ถูกบังคับให้มาสวมบทบาทของขุนศึกเมื่ออายุหกสิบกว่าในขณะที่กองทัพของเขาต้องหนีออกจากวงล้อมของข้าศึก เขาต้องคิดวิธีที่จะสู้ สู้ สู้ โดยไม่คิดว่าจะต้องสูญเสียเพียงไรหรือนานเท่าใด เซอร์ซิลส์มีเป้าหมายอย่างเดียวและมีความมุ่งมั่นที่จะทำลายฮิตเลอร์ไม่ให้เหลือแม้แต่ซากระบบนาซี

ลักษณะการแปล พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงแปลถ่ายทอด จาก Ballad เพียง 1 บท เป็นคำประพันธ์ 2 ประเภท คือ เป็นบทร้อยแก้วแล้วตามด้วยกาพย์ยานี 11 อีก 1 บท บทประพันธ์ทั้ง 2 ประเภทที่มีเนื้อความเดียวกัน สำหรับบทที่ทรงแปลถ่ายทอดเป็นร้อยแก้วนั้นมีลักษณะเหมือนร้อยแก้วที่มีปรากฏในพระปฐมสมโพธิกถาของกรมสมเด็จพระปรมานุชิตชิโนรส ดังที่พระยาอนุমানราชชน (2531) กล่าวถึงร้อยแก้วว่า ความเรียงที่สละสลวยไพเราะ เหมาะจะเจาะด้วยเสียงและความหมาย... เพราะฉะนั้น ร้อยแก้ว จึงมีลักษณะคาบเส้นอยู่ในระหว่างร้อยกรองและความเรียงตามธรรมดาสามัญ เมื่อเป็นที่เข้าใจกันเป็นสามัญอยู่แล้วว่า ร้อยแก้ว หมายความว่า ความเรียงที่ไม่ได้แต่งเป็นลักษณะร้อยกรอง ดังปรากฏในปฐมสมโพธิกถา ของกรมสมเด็จพระปรมานุชิตชิโนรส

กาลครั้งนั้น เมื่อพระยามารได้สดับพระมหาสัตว์สดาแดงบุญบารมีตั้งนั้น ก็มีอาจอดกลั้นซึ่งความโกรธได้ จึงกล่าวว่า ดูก่อนสิทธัตถราชกุมาร จงอุกฐาการจากบัลลังก์มานั่งอยู่ใบบัลลังก์นี้ บัลลังก์นี้ไม่สมควรแก่ท่าน สมควรแก่อาตมา อาตมานี้มีสติพล อาจสามารถจะครอบงำยับยั้งเสียซึ่งโลกทั้งปวง ตัวท่านบได้มีสติพล บมิสามารถอาจขำณะครอบงำ กระทำให้โลกทั้งหลายพ่ายแพ้ แลบัลลังก์นี้บังเกิดเพื่อบุญของเรา จะได้บังเกิดเพราะบุญของท่านนั้นหาไม่ได้

(กรมสมเด็จพระปรมานุชิตชิโนรส, 2505, น. 176)

ส่วนลักษณะคำประพันธ์อีกประเภทหนึ่งที่พระองค์ทรงใช้คือกาพย์ยานี 11 ซึ่งการสร้างรูปแบบข้างต้นมีลักษณะคล้ายกาพย์ห่อโคลงที่มีปรากฏในสมัยอยุธยาและสมัยรัตนโกสินทร์ กาพย์ห่อโคลงที่รู้จักกันดีในสมัยอยุธยา คือ กาพย์เห่เรือ และกาพย์ห่อโคลงประพาสธารทองแดง พระนิพนธ์เจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร์ (เจ้าฟ้ากุ้ง) และในสมัยรัตนโกสินทร์ คือกาพย์เห่ชมเครื่องคาวหวาน พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (รัชกาลที่ 2) แต่ลักษณะที่พระองค์ใช้ไม่ใช่กาพย์ห่อโคลงแต่เป็นลักษณะที่ขึ้นต้นด้วยร้อยแก้วแล้วห่อด้วยกาพย์ยานี 11 บท ซึ่งมีลักษณะคำประพันธ์ที่แตกต่างจากคำประพันธ์ที่เคยมีมา และโดยเฉพาะการเลือกสรรคำมาใช้ได้เหมาะกับคำประพันธ์ทั้ง 2 ประเภทจึงทำให้บทประพันธ์ที่พระองค์ทรงแปลถ่ายทอดมีจินตภาพและมีความอลังการ

การเลือกสรรคำ

“**สู้ต่อไป**” พระองค์ทรงแปลด้วยการเลือกสรรคำที่มีความไพเราะทั้งเสียง และความหมาย ถ้าพินิจพิเคราะห์เป็นรายคำ จะเห็นได้ว่าแต่ละคำจำเพาะเจาะจงและกระชับ ความเข้มข้น ดังนี้

1. ทรงเล่นคำ เป็นการเล่นคำระหว่างคำประพันธ์ร้อยแก้วกับกาพย์ยานี 11 เช่น
 เอนกาย - เอนหลัง
 หลังโลหิต - ปล่อยเลือดไหล
 เพียงชั่วขณะ - คงหายพลัน
2. ทรงใช้ “คำศัพท์” และ “คำศัพท์โบราณ” เช่น ยุทธนาการ สัประยุทธ์ พิฆาต โลहित โรมรัน และอุกฐาการ (อุต-ถา-กาน หมายถึง ลูกขึ้น)
3. ทรงใช้คำซ้ำ - คำสรพนาม เป็นคำโบราณ “สุเจ้า” “ดูข้า”
4. การหลกคำ แต่ละคำที่พระองค์ทรงแปลถ่ายทอดไม่ว่าบทร้อยแก้ว และ กาพย์ยานี 11 ทรงใช้คำที่มีความหมายคล้ายๆ กัน เช่น ทรงใช้ “เหล่าทหารกล้า” “นักรบทั้งหลาย” “แล้วจักลูกโรมรัน” “แล้วจักอุกฐาการเข้าสัประยุทธ์”
5. ทรงใช้คำที่ขึงขัง มีลีลา มีภาพ ปลุกเร้าความรู้สึกให้ลุกขึ้นต่อสู้ เช่น **นักรบทั้งหลาย** **สุเจ้าจงยุทธนาการ**
6. ทรงใช้คำที่ให้ทั้งเสียงและความหมาย ทำให้เกิดความรู้สึก เป็นการปลุกอารมณ์ ให้เกิดอีกheimที่จะต่อสู้ สื่อความรู้สึก และความคิด ถึงแม้ว่าจะใช้คำธรรมดา เรียบๆ แต่กินความและให้ภาพ เช่น บาทแผลที่กาย**ดูข้า**เพียงเล็กน้อย **ดูข้า**ยังหาได้ถูกพิฆาต (ฆ่า) ถึงแก่ชีวิตไม่ (บาทแผลเพียงเล็กน้อยเท่านั้นไม่ทำให้ถึงความตาย) **ดูข้า**จักเอนกาย และ**หลังโลหิต** (เลือด) **ชั่วขณะ**แล้วจัก**อุกฐาการ** (ลุกขึ้น) ซึ่งหมายความว่า ขอพักเพียงชั่วขณะหนึ่งปล่อยให้เลือดไหลออกมาแล้วจะลุกขึ้น ต่อสู้ต่อไป
7. การใช้ภาพพจน์แบบ การอ้างถึง (Allusion) คือการอ้างถึงบุคคลที่เป็นขุนศึก และ ให้บรรดาศักดิ์แบบไทยว่า “ออกขุนอินทรู” (Sir Andrew)

คำที่พระองค์ทรงเลือกสรรมาใช้ทำให้เกิดความเคร่งขรึม แน่วแน่ เกรี้ยวกราด เจ็บปวด เข้าถึงอารมณ์ ความรู้สึก และความคิดแก่ผู้อ่านได้อย่างแนบเนียน (เจือ สตะเวทิน, 2518)

ข้อสังเกต “สู้ต่อไป” มีความหมายที่แฝงเร้นที่ลึกซึ้งเรื่อง การทำงาน กล่าวคือ เมื่อไม่ประสบความสำเร็จ (ล้มไปแล้ว) ก็ควรลุกขึ้นสู้ หรือพยายามทำต่อไปเพื่อชัยชนะหรือทำงานให้ถึงเป้าหมายที่วางไว้

(2) ทรงแปลถ่ายทอดเป็นลักษณะฉันทลักษณ์แบบกลอน 6 บทประพันธ์ต้นฉบับ มี 6 คำทวารวด ซึ่งปรากฏดังนี้

ต้นฉบับ (1)

Sail on, O Ship of State !

Sail on, O Union, strong and great !

Humanity with all its fears,

With all the hopes of future years,

Is hanging breathless on thy fate !

(Stevenson, William, 1976, p. 169)

ฉบับแปล (1)

แล่นไป เกิดรัฐ นาวา !

สหพันธ์ เกตตรา แข็งขัน!

มนุษยชาติ ถ้วนทั่ว ทุกพรรณ

ทั้งความหวัง ความหวัง ในอุรา

พากัน ไม่หาย ใจมอง

มุ่งจ้อง อาศัย วาสนา

แล่นไป เกิดรัฐ นาวา

จนกระทั่ง ถึงท่า สวัสดิ์

(พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ, 2536, น. 214)

กวีนิพนธ์บทนี้เป็นบทกลอนของลองเฟลโลว์ (Longfellow) หรือเฮนรี ลองเฟลโลว์ (Henry Longfellow) กวีของอเมริกา ปรากฏอยู่ในเนื้อเรื่อง ตอนที่แฟรงคลิน ดี รูสเวลท์ ประธานาธิบดี สหรัฐอเมริกาเขียนสาร (บทประพันธ์นี้) ถึงวินสตัน เชอร์ชิลล์นายกรัฐมนตรีที่กำลังติดพันในการรบ เชอร์ชิลล์เห็นว่ามีความจำเป็นและเป็นประโยชน์ในการเสริมกำลังใจ จึงนำไปอ่านในที่ประชุมสภาเทศบาลของนครลอนดอน ประธานาธิบดี รูสเวลท์ก็มีความประสงค์จะปลอบขวัญและให้กำลังใจ แก่อังกฤษ แต่ไม่กล้าทำตัวเปิดเผย ซึ่งอาจเป็นการทำลายแผนการของเขาได้ และสิ่งที่เขา หวังนกล้วมากมาย คือถ้าพลาดนิดเดียวอาจนำหายนะมาสู่มนุษยชาติได้ เขาจึงต้องอาศัย ความเชี่ยวชาญของฝ่ายอังกฤษมาช่วยในการรบครั้งนี้

บทกวีนิพนธ์นี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเลือกรูปแบบการประพันธ์ คือ กลอนหก ถ้าพิจารณาบทกวีนิพนธ์ข้างต้น จะเห็นว่าแต่ละวรรคมีหกด้าเหมือนกันหมด

การเลือกสรรคำ

1. การใช้เส้นอักษร หมายถึง การสร้างสัมผัสนอกและสัมผัสใน สำหรับสัมผัสนอก เป็นแบบบังคับอยู่แล้ว แต่ส่วนที่พิจารณาคือสัมผัสใน ที่ทำให้น่าอ่านและน่าฟัง เมื่ออ่านออกเสียง

-สัมผัสเสียงสระ เช่น นาวา มอง-จ้อง

-สัมผัสพยัญชนะ เช่น แข็งขัน ถ้วนทั่ว พยัญชนะคั่น ความหวังความหวาน

2. การเล่นคำ โดยการใช้คำซ้ำ

เล่นไป เกิด นาวา สหพันธ์ เกตรา แข็งขัน!

เล่นไป เกิด นาวา จนกระทั่ง ถึงท่า สวัสดิ์

ในบทประพันธ์นี้ทรงเลือกใช้คำซ้ำ และใช้คำแบบเรียงๆ ที่สื่อความหมายต่างๆ คำและพระองค์ทรงเพิ่มในสองวรรคสุดท้ายโดยใช้นำคำของวรรคแรก...“เล่นไป เกิดรัฐ นาวา สหพันธ์ เกตรา แข็งขัน”..เสมือนเป็นการย้ำความ และเสริมความเข้าไปอีกหนึ่งวรรคว่า “เล่นไป เกิดรัฐ นาวา จนกระทั่ง ถึงท่า “สวัสดิ์”..จึงทำให้การสื่อความคิดสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

(3) ทรงแปลถ่ายทอดเป็นลักษณะฉันทลักษณ์แบบกลอน 8 (กลอนสุภาพ) เพื่อล้อและสื่อความคิดจากต้นฉบับ โดยตัดมาเป็นวรรคๆ แล้วแปลเอาความถ่ายทอดเป็นกลอนแปด กวีนิพนธ์รูปแบบนี้มีอยู่ในเนื้อเรื่องหลายบท ในบทความนี้ยกมาให้เห็นกลวิธีการแปลถ่ายทอด ดังนี้

ต้นฉบับ (1)

*Who is the happy Warrior...
That every man in arms would wish to be ?
_ It is the generous spirit...
Who, doomed to go in company with Pain,
And Fear, and Bloodshed...
Turns his necessity to glorious gain...
And in himself possess his own desire...
And therefore does not stoop, nor lie in wait
For wealth, or honors, or for worldly state...
And, through the heat of conflict, keeps the law
In calmness made, and sees what he foresaw.*

Wordsworth³

(Stevenson, William, 1976, p. 15)

³Wordsworth จาก Character of a Happy Warrior

ฉบับแปล (1)

“นายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ”

นักรบใด ใจมัน พลันเริงร่า	ถั่วหนทหาร ปรารถนา เป็นเช่นเขา
สู้สุดฤทธิ์ ในกิจ ทั้งหนักเบา	ยอมรับเอา ด้วยมโน อันโอพาร์
เป็นเกลอกับ ทุกซีกกล้า แสนสาหัส	อันตราย สารพัด ไม่หน่ายหน้า
ถึงขามจิต โลหิตขับ กับพสุธา	ใจเย็นได้ ไม่ว่า หวันพะวง
แลเห็นความ สำคัญ เป็นประโยชน์	อันช่วงโชติ ขวลิต นำพิวง
ตั้งจิตไว้ ไม่พรั่น ด้วยมันคง	และอาจอง ทะนงรัก ศักดิ์แห่งตน
ไม่ยอมลด กายใจ ให้ต่ำต้อย	เพื่อจะคอย ตวงตัก แม้สักหน
ซึ่งยศศักดิ์ อัครฐาน ศฤงคารตน	หมายเกิดผล คือความดี ที่ศรัทธา
กฏอันใด แม้วางไว้ ในยามสงบ	ป้องเคารพ ชูเชิด ให้เจิดจ้า
ดำเนินตาม ที่เห็นชัด ในหัตถยา	ว่าเป็นภา-ระเลิศ ประเสริฐจริง

เวิร์ดส์เวิร์ธ

(พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ, 2536, น. 37)

บทประพันธ์นี้อยู่ในภาคที่หนึ่ง บทที่ 1 จากคำกล่าวของสตีเฟนสันที่ว่า “ผมมีความรู้สึก ว่ามีความผิดที่ไม่ได้ตายเสียพร้อมกับเพื่อนๆ แต่เมื่อผมยังมีชีวิตอยู่ ผมก็ต้องแสดงว่าที่รอดมานั้นมีเหตุผลอันสมควร ดังบทประพันธ์ตอนหนึ่งของเวิร์ดส์เวิร์ธ (Wordsworth) ปนอยู่ใน เอกสารของเขาทำให้เห็นสภาพจิตใจของเขา สตีเฟนสันไม่เคยแสดงออกมาให้ใครทราบถึง อารมณ์อ่อนไหว แต่ผู้ที่ผ่านการต่อสู้มาตามลำพังก็มีความรู้สึกคล้ายคลึงกับเขา ผู้ใหญ่บางคนก็ มีความเข้าใจในความรู้สึกแบบนี้และพร้อมที่จะใช้พลังดังกล่าวให้เป็นคุณประโยชน์

จากการที่พระองค์ทรงแปลถ่ายทอดบทประพันธ์ของวิลเลียม เวิร์ดส์เวิร์ธ ไว้ใน ตอนต้นของเรื่องเพื่อชักนำความคิดให้ผู้อ่านมองเห็นลักษณะอันเป็นคุณธรรมของ “นายอินทร์”

การเลือกสรรคำ

ในบทประพันธ์นี้ประกอบสัมผัสนอกและสัมผัสใน ไม่ว่าจะ เป็นสัมผัสสระหรือสัมผัส อักษรต่างๆ วรรค ทำให้เกิดจังหวะ ลีลาของคำไพเราะ ชวนอ่าน ทรงประเด็นการเลือกสรรใช้คำ ความหมายตรงและคำแฝงความหมายได้อย่างเหมาะสมและมีน้ำหนัก แจ่มชัด สื่ออารมณ์และ ความรู้สึก ทำให้เห็นภาพพจน์ มีชีวิตชีวา ได้แก่

1. การใช้คำที่มีสัมผัสใน เช่น เริงร่า สู้สุด ช่วงโชติ อาจอง ทะนง ตักตวง ต่ำต้อย
2. การใช้คำศัพท์ เช่น พสุธา โอพาร์ อัครฐาน ศฤงคาร หัตถยา

3. การใช้คำความหมายตรง เช่น

ผู้สุดฤทธิ์ ในกิจ ทั้งหนักเบา
กฎอันใด แม้วางไว้ ในยามสงบ ปองเคารพ เชิดชู ให้เจิดจ้า
ไม่ยอมลด ภายใจ ให้ต่ำต้อย เพื่อจะคอย ดวงตัก แม่สักหน เป็นต้น

4. การใช้คำความหมายแฝง เช่น

นักรบใดใจมั่นพลันเรีงรำ ถ้วนทหาร ปรารถนาเป็นเช่นเขา
ไม่ยอมลดภายใจให้ต่ำต้อย เพื่อจะคอย ดวงตัก แม่สักหน
ซึ่งยศศักดิ์คือฐานศฤงคารตน หมายเทิดผล คือความดี ที่ศรัทธา

5. การใช้ภาพพจน์

- แบบอุปลักษณ์ เช่น ผู้สุดฤทธิ์ในกิจทั้งหนักเบา หมายเทิดผล คือความดี
- แบบบุคลาธิษฐาน เช่น เป็นเกลอกับ ทุกข์กล้า แสนสาหัส

อีกบทประพันธ์หนึ่งเป็นบทกลอนของอเล็กซานเดอร์ โป๊ป (Alexander Pope⁴) การแปลถ่ายทอดโดยถอดความและใช้กลอนแปดเช่นเดียวกัน

ต้นฉบับ (2)

*With equal eye, as God of all
A hero perish, or a sparrow fall
Atoms or systems into ruin hurl'd
And now a bubble burst, and now a world.*

(Stevenson, William, 1976, p. 235)

ฉบับแปล (2)

พินิจด้วย อุเบกขา ไม่ว่าหวัน หทัยมั่น ดุจเทพ เสพย์สวรรค์
วีรบุรุษ ต้องตาย วายชีวัน เช่นเดียวกันกระจอกน้อย ฝลี่ยลงดิน
ปรมา-ณูย่อย พลอยสลาย จักรवाल ทำลาย ลงทั้งสิ้น
บัดเดี่ยวฟอง – ลมเกิด ระเบิดบิน บัดเดี่ยวภินท์ ภัสร์พัง ทั้งโลกา

(พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ, 2536, น. 287)

⁴Alexander Pope เป็นกวีของอังกฤษ ค.ศ. 1688-1744 เป็นตัวอย่างที่ดีของกวีในยุคการรู้แจ้งที่เน้นความมีเหตุผล แต่นิยมการเขียนแบบคลาสสิก จากงานแปลเรื่อง อีเลียด (Iliad) และโอดิสซีย์ (Odyssey) ซึ่งเป็นวรรณกรรมเอกของกรีก เขามีชื่อเสียงในด้านการใช้คารมคมคายที่มีความหมายแหลมคม

กวีนิพนธ์นี้เป็นบทหนึ่งที่น่าสนใจเกี่ยวกับเนื้อเรื่อง ตอนที่สติเฟื่องสั่งจ่าบทยกของ อเล็กซานเดอร์ โป๊ป (Alexander Pope) ซึ่งกล่าวว่า วันหนึ่งอาจมีใครคนหนึ่งผลักดันให้ สถานการณ์เปลี่ยนแปลงไป แล้วคอยจ้องมอง...

นกกระจอกน้อยตัวนั้นคือหญิงสาวผู้เป็นสายที่เฝ้าตายคนหนึ่งผู้ปฏิบัติงานที่อาจมี ผลให้ฝ่ายข้าศึกเกิดปฏิกริยารุนแรงที่จะพาดพิงถึงชีวิตความเป็นความของคนอีกนับพันๆ. เธอเป็นตัวอย่างของผู้เสียสละ ที่ไม่สามารถเปิดเผยหรือสวดดีในสมัยนั้น แต่มาบัดนี้เป็นเรื่องที่ ช่วยอธิบายสิ่งที่ผลักดันหัวหน้าหน่วยราชการลับ ผู้จำต้องจ้องมองหายนะของเมืองทั้งเมืองและ การสิ้นสุดของชีวิตหนึ่งด้วยจิตใจสงบมีอุเบกขา ชื่อของเธออยู่ในของของ เลสเตอร์ เพียร์สัน เมื่อ เขาทำหน้าที่ผู้สำเร็จราชการของ บี.เอส.ซี. ทางราชการลับเยอรมันไม่เคยทราบเลยว่าจริงๆ เธอ เป็นใคร. หน้าทีอันตรายและเสียงภัยที่สูงสุดในประเทศฝรั่งเศสที่นาซียึดครองอยู่มาพัวพันกับ นามแฝงของเธอคือ: “มาเดอลีน” (Madeleine).

(พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ, 2536, น. 287)

มาเดอลีนเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้อังกฤษและสหรัฐอเมริกาสามารถหยุดยั้งการใช้พลัง ของปฏิกริยาปรมาณูอย่างไม่มี การควบคุม ที่สามารถทำลายล้างมนุษย์ลงภายในพริบตา โดย ลักพาตัวศาสตราจารย์นีลส์ โบห์ร์ ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญทางปรมาณูจากเดนมาร์กมาจากเยอรมัน ได้ ซึ่งเป็นศึกชิงปรมาณูครั้งแรกได้สำเร็จ

การเลือกสรรคำ

การเลือกสรรใช้คำสื่อความหมายในความเปรียบ ที่ทำให้ผู้อ่านเห็นภาพตามไปด้วย และทุกๆ บทมีทั้งสัมผัสนอก สัมผัสใน ทำให้เน้นเสียง เน้นจังหวะ

1. การเล่นคำ สัมผัสนอก ได้แก่ หวัน-มัน, วัน-สวรรค์-กัน, ดิน-สิ้นบิน-ภินท์, สลาย-ลาย สัมผัสใน ได้แก่ เทพ เสพย์สวรรค์, ต้องตาย วาย, น้อย ผล้อย
2. เน้นเสียงเน้นจังหวะได้แก่ กระจอกน้อย ผล้อยลงดิน, บัดเดี่ยวฟอง – ลมเกิด ระเบิดบิน, บัด เดี่ยวภินท์ (แตก, ทำลาย) ภาสม์พัง (มาจากภาสมะ หมายถึง แหกกละเอียด) ทั้งโลกา เป็นต้น และในขณะเดียวกันก็เน้นความหมายอีกด้วย
3. การใช้ภาพพจน์

-แบบอุปมา เช่น

พินิตด้วยอุเบกขาไม่ว่าหวัน

หทัยมันดูเทพเสพย์สวรรค์

วีรบุรุษต้องตายวายชีวัน

เช่นเดียวกันกระจอกน้อยผล้อยลงดิน

-แบบสัทพจน์ เช่น

บัดเดี่ยวฟอง – ลมเกิด ระเบิดบิน บัดเดี่ยวภินท์ ภาสม์พัง ทั้งโลกา

(4) ทรงแปลถ่ายทอดลักษณะเป็นแบบกลอนเปล่า⁵ (Blank verse) เพื่อล้อและสื่อความคิดจากต้นฉบับ

ต้นฉบับ (1)

a view from another Island

*“No man is an Iland, intire of it selfe;
every man is a peece of the Continent, a
part of the maine; if a Clod bee washed
away by the sea, Europe is the lesse, as
well as if a Promontorie were, as well as if
a Mannor of thy friends or of thine owne
were; any mans death diminishes me, because
I am involved in Mankinde; And therefore
never send to know for whom the bell tolls;
It tolls for thee”*

John Donne, Devotions
(Stevenson, William, 1976, p. 504)

ฉบับแปล (1)

ทัศนียภาพจากเกาะอีกเกาะหนึ่ง

“ไม่มีมนุษย์ใดเป็นเกาะ ครบบริบูรณ์ลำพังตน
มนุษย์แต่ละคนเป็นภาคของทวีป, เป็นส่วน
ของวสุธา แม้ว่า เลณๆ สักก้อนหนึ่งถูกสาครซัดหลุดไป
อีกรอบ ก็หดลดลง เหมือนหนึ่งว่าตะโพงกหัวแหลมถูกซัดขาดไป
เหมือนหนึ่งว่าคฤหาสน์ของปวงสหายสุเจ้า หรือของสุเจ้า เองถูกซัดหายไป :
มรณกรรมไม่ว่าของมนุษย์ใด ย่อมทำให้ดูซ้ำ หดลดลง เพราะ

⁵ กลอนเปล่า (Blank verse) รูปแบบร้อยกรองอย่างหนึ่ง จะไม่มีสัมผัสระหว่างวรรค เป็นงานเขียนที่ไม่มีข้อกำหนดบังคับทางฉันทลักษณ์ มีอิสระในการเสนอความคิด ความรู้สึกได้อย่างเต็มที่ เช่นกลอนเปล่าของจาง แซ่ตั้ง

บุญเหลือ เทพยสุวรรณ (2520) กล่าวว่า เพื่อที่จะเข้าใจบทประพันธ์ของจาง ผู้อ่านจะต้องยอมรับคติของหว่างเหวย กล่าวว่า กวีนิพนธ์คือจิตรกรรมและจิตรกรรมคือกวีนิพนธ์ ...การใช้คำซ้ำๆ กัน เป็นพลังและความจำเป็นที่จะให้เกิดความหมายเป็นชีวิต

ดูข้า ผูกพันอยู่กับมนุษยชาติ; ดังนั้นจึง
อย่ามาถามเลยว่าข้าระฆังวังเวงให้ผู้ใด
ระฆังนั้นข้าให้ ตัวเอง”

ดิโวชั่นส์ ของ จอห์น ดันน์
(Devotions, John Donne)

(พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ, 2536, น. 588)

บทกวีนิพนธ์นี้เป็นบทปัจฉิมบท ในเนื้อเรื่องเป็นตอนที่สติเฟื่องสันกล่าวว่ โลกนี้กว่า
ครึ่งหนึ่งตกอยู่ใต้ระบบเผด็จการ ประชาชนเหล่านั้นไม่รู้จักรักสิ่งที่เรียกว่า “เสรีภาพ” แต่ย้อนกลับไป
เพียงหกสิบชั่วอายุคนนับแต่คุณและผม จากที่นี่ ก็ถึงรุ่งอรุณของประวัติศาสตร์ตะวันตก
สงครามโลกครั้งที่สองในศตวรรษนี้เองเตือนใจเราว่ายุโรปที่ “มีวัฒนธรรม” อยู่ห่างเพียงชั่ว
พริบตาเดียวจากยุคมืด เราได้เดินทางเป็นระยะไกล ฝ่าพายุมาจนถึงเกาะน้อยๆ แห่งเสรีภาพ
นี้ เพื่อรักษาสิ่งที่เรามีอยู่ เราต้องทนเสียสละในยามสงครามต้องเสี่ยงชีวิตทุกวี่ทุกวัน ต้องทน
เดินทางแม้จะสูญเสียผู้ที่เรารัก ทั้งต้องผินผองที่พิสูจน์เห็นชัดแล้วว่าไม่น่าจะผ่านพ้นไป
ได้ บัดนี้เราต้องยอมรับเสียแล้วหรือว่าเราไม่สามารถหาทางควบคุมอาวุธต่างๆ ที่เราสร้างขึ้น
เพื่อป้องกันตัวได้ หรือเรากำลังพูดว่าเราไม่สามารถควบคุมตัวเราเองได้ สำหรับผู้รักเสรีภาพ
อนาคตเต็มไปด้วยภัยอันตรายและความทำลาย สมัยใดบ้างล่ะที่เป็นเช่นนั้น

การเลือกสรรคำ

1. การใช้คำที่สื่อความหมาย เช่น วสุธา (พื้นดิน) เลณทุ (ก้อนดิน) สุเจ้า ดูข้า ซึ่ง
เป็นคำโบราณ และใช้คำทับศัพท์แบบเก่า เพื่อให้เห็นวิธีการทับศัพท์สมัยแรกของ
ไทยที่ไทยเราได้รับอารยธรรมทางภาษามาจากชาติตะวันตกว่าใช้อย่างไร ดังที่
ปรากฏในบทนี้คือคำว่า *อิหฺรอบ* เป็นคำเรียก ยุโรป (Europe หมายถึง ฝรั่งเศส)
เป็นต้น
2. การใช้ภาพพจน์

-แบบอุปมา และอุปลักษณะ

ไม่มีมนุษยใดเป็นเกาะ ครบบริบูรณ์ลำพังตน

มนุษยแต่ละคนเป็นภาคของทวีป, เป็นส่วนของวสุธา

แม้ว่า เลณทุ สักก้อนหนึ่งถูกสาครซัดหลุดไป

อิหฺรอบก็หตุลตลง เหมือนหนึ่งว่าตะโหงกหัวแหลมถูกซัดขาดไป

เหมือนหนึ่งว่าคฤหาสน์ของปวงสหายสุเจ้า หรือของสุเจ้าเอง

ถูกซัดหายไป

-แบบปฏิบัติ

“ดูข้า ผูกพันอยู่กับมนุษยชาติ ; ดังนั้นจึง
อย่ามาถามเลยว่าข้าระฆังวังเวงให้ผู้ใด ระฆังนั้นอย่าให้ตัวเอง”

บทประพันธ์ข้างต้น เป็นการพรรณนาเปรียบเทียบด้วยความเปรียบเทียบที่วิจิตรงดงาม ทรงนำ
ธรรมชาติมาเปรียบกับชีวิต โนม่น้าวอารมณ์ผู้อ่านให้รู้สึกประทับใจด้วยตนเอง การเลือกสรรคำ
มาใช้ได้คมคาย ให้ข้อคิดทางปรัชญาและหลักธรรมให้กับผู้อ่านซาบซึ้ง อิ่มเอิบในสุนทริยรส

และอีกบทหนึ่งเป็นบทประพันธ์ของเชกสเปียร์ จากเรื่อง “แฮมเล็ต” ซึ่งเป็น
โศกนาฏกรรมที่ยิ่งใหญ่เรื่องหนึ่งของโลก พระองค์ทรงถ่ายทอดว่า

ต้นฉบับ “Hamlet” “To thine own self be true, And it must
follow, as the night the day,
Thou canst not then be false to any man”

(Stevenson, William, 1976, p. 437)

ฉบับแปล “แฮมเล็ต” : “เธอจงมีความซื่อสัตย์สุจริตต่อตนเอง
และผลจะตามมา
ดังราตรีรีตามทิวาว่าเธอยอมไม่มีวันทุจริตต่อผู้อื่นใด”

(พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ, 2536, น. 511)

บทประพันธ์นี้อยู่ในอวสานของระยะเริ่มต้น เป็นตอนหนึ่งที่สติเฟื่องสันได้ส่งบันทึกให้
โดโนแวน เขาคัดลอกมาจาก “แฮมเล็ต” และกล่าวว่าข้อคิดนี้เป็นปรัชญาสำคัญสุดยอดใน
ประเทศอังกฤษเช่นเดียวกับเป็นข้อคิดสำคัญสำหรับโดโนแวนกับเพื่อนร่วมงานด้วย หากทุก
คนสามารถจำได้ขึ้นใจและปฏิบัติต่อกันเยี่ยงผู้มีศีลสัตย์ ก็จะสามารถหลีกเลี่ยงการแตกแยก
กันอันเป็นภัยมหันต์ได้

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเลือกสรรคำที่คล้องจองกัน เช่น ซื่อสัตย์สุจริตต่อ
ตนเอง การใช้คำตรงกันข้าม “ราตรี..ทิวา” และต้องการสื่อความหมายให้เห็นว่าสิ่งที่มนุษย์ควรจะมี
ต่อกัน คือ ความซื่อสัตย์ ซึ่งควรจะมีต่อตนเอง และต่อบุคคลอื่น ข้อคิดนี้เป็นปรัชญาสำคัญ
สุดยอดของประเทศอังกฤษ

และอีกบทหนึ่งที่พระองค์ทรงแปลถ่ายทอด

^๑เป็นโศกนาฏกรรมที่ยิ่งใหญ่เรื่องหนึ่งของโลก แต่งโดย William Shakespeare ในยุคฟื้นฟูศิลปวิทยา
การของประเทศอังกฤษ

ต้นฉบับ

A Frequent inscription is taken from a French Resistance song:

*When you fall, my friend
Another friend will emerge
From the shadows
To take your place.*

(Stevenson, William, 1976, p. 516)

ฉบับแปล

... คำจารึก... จากเพลงของเหล่าพวกต่อต้านของฝรั่งเศส

เมื่อเพื่อนล้มลง มิตรเอ๋ย
เพื่อนอีกคนจะโผล่ออกมา
จากเงามืด
เพื่อแทนที่เพื่อน.

(พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ, 2536, น. 601)

บทประพันธ์นี้อยู่ในภาคปรัชญาธรรม เป็นตอนที่สติเฟื่องได้พุดถึงมิตรภาพที่จะเผยโฉมออกมาทุกครั้งที่มีอำนาจมืดเหล่านั้นพยายามที่จะทะยานขึ้นมา อีกภราดรภาพนี้เป็นปฏิกริยาตามธรรมชาติของมนุษย์ซึ่งงอกงามอยู่ในตัวเรา ไม่มีทางใช้กฎหมายใดมาบังคับคุณธรรมนี้ได้ ภราดรภาพกลายเป็นเรื่องของนิสัยที่สุภาพและเต็มไปด้วยความเมตตาห่วงใยภายในอารยธรรมซึ่งกำลังวิวัฒนาการอยู่ของเรา และพวกทำงานกับ บี.เอ็ส.ซี.และโอ.เอ็ส.เอ็ส. แลกเปลี่ยนบัตรส่งความสุข ซึ่งมีรูปเงาจักรกระโตกร่มที่กำลังกระโดดลงสู่คลังแสงสรรพาวุธของนรก

การเลือกสรรคำมาใช้ สื่อความหมายแฝง กล่าวคือ *เมื่อเพื่อนล้มลง...เพื่อนอีกคนจะโผล่ออกมา...จากเงามืด...เพื่อแทนที่เพื่อน* เมื่อสายลับหรือผู้เป็นจารกรรมคนหนึ่งตายไป คนอื่นที่ทำหน้าที่นี้ก็เข้ามาทำงานแทนที่ สื่อความหมายว่ามิตรภาพที่มนุษย์เราพึงมีให้ต่อกัน ไม่ว่าจะ เป็นใครก็ตามสามารถเป็นเพื่อนกันแทนที่กันได้เพื่อช่วยทำให้โลกเกิดสันติสุข

(5) ทรงแปลถ่ายทอดเป็นคำและข้อความ การแปลลักษณะนี้ทรงถ่ายทอดตามต้นฉบับโดยใช้เป็นคำและข้อความสั้นๆ กระชับและกินความที่ปรากฏ ดังนี้

ต้นฉบับ (1)

IN TIME OF PEACE

“A wise man in time of peace prepares for war.”

Horace⁷, Satires
(Stevenson, William, 1976, p. 2)

ฉบับแปล (1)

ในยามสงบ

“ในยามสงบผู้มีปัญญาย่อมเตรียมพร้อมรับศึกสงคราม”

ข้อเขียนของ ฮอเรส ใน “แซ็ทริส”
(พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ, 2536, น. 22)

ต้นฉบับ (2)

CRY, “HAVOC!”

“Cry, ‘Havoc!’ and let slip the dogs of war.”

Shakespeare, Julius Caesar
(Stevenson, William, 1976, p. 291)

ฉบับแปล (2)

เออละวา

“เออละวา ลั่นกลองศึกเลย”

(“Cry, ‘Havoc!’ and let slip the dogs of war.”)

เชกสเปียร์ ใน จูเลียส ซีซาร์⁸
(Shakespeare, Julius Caesar)
(พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ, 2536, p. 352)

บทประพันธ์นี้เป็นการเกริ่นนำเรื่องของภาคที่หนึ่ง เนื้อเรื่อง สตีเฟนได้กล่าวถึงหลังจากสงครามโลกครั้งที่หนึ่งไปแล้วประเทศต่างๆ ที่เป็นพันธมิตร ต่างไม่มีที่ที่สนใจ และไม่คิดว่าสงครามจะเกิดขึ้น จึงไม่สนใจกิจการสงครามลับ เพราะใครก็ตามที่เตือนให้คิดระวังภัยสงครามจะถูกตราหน้าว่ากระหายสงคราม แต่นายพลฮอลล์แห่งอังกฤษและโดโนแวนแห่งสหรัฐอเมริกา ได้ดำเนินการราชการลับต่อและมีเตรียมการสำหรับสงครามที่กำลังจะเริ่มขึ้น

⁷Horace จินตกรโรมัน เขาเขียนตำรากลอนชื่อ Ars Poetica

⁸ยุคจูเลียส ซีซาร์เป็นประวัติศาสตร์ยิ่งใหญ่ที่สุดยุคหนึ่งของโลก แม้จะเกิดขึ้นเป็นเวลาล่วงมากกว่าสองพันปี แต่ก็ยังเป็นเรื่องทันสมัยของการเปรียบกับเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในโลกปัจจุบัน จูเลียส ซีซาร์ มีชื่อเต็มว่า จูเลียส ไออูส ซีซาร์ ได้ครอบครองกรุงโรมโดยมีอำนาจสิทธิ์ขาดตั้งแต่ปี 49 ก่อนคริสตกักราชปี 44 ก่อน ค.ศ. และคำว่า ซีซาร์ นี้ต่อมาก็มีความหมาย จักรพรรดิ

โดยอิตเลอร์ เช่น การรวบรวมนักวิทยาศาสตร์ ผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ และราชการสายลับ ผู้ปฏิบัติการพิเศษ เป็นต้น

และอีกบทหนึ่งเป็นการเกริ่นนำเรื่องของภาคที่สี่ เนื้อเรื่องเป็นตอนที่สหรัฐอเมริกาประกาศสงครามอย่างเปิดเผย ทำให้สหรัฐอเมริกาสามารถจัดการทางด้านยุโรปได้เต็มที่ แทนที่จะต่อสู้กับฝ่ายญี่ปุ่นเท่านั้น ทำให้แผนบุกยุโรปให้ลุกลามเป็นไฟ เพื่อต่อต้านนาซีได้รับความสำเร็จ

การเลือกสรรคำ

การใช้คำธรรมดาแต่กินความ กล่าวคือ “ในยามสงบผู้มีปัญญาพร้อมเตรียมพร้อมรบศึกสงคราม” ซึ่งทำให้เห็นว่า ถึงแม้ว่าศึกสงครามสงบลงแล้วก็ยังต้องมีการเตรียมพร้อมอยู่เสมอ เพราะไม่รู้ว่าจะสงครามจะเกิดขึ้นเมื่อใดอีก

ส่วนอีกบทประพันธ์หนึ่ง วิลเลียม สตีเฟนสันได้นำสำนวนของเชกสเปียร์ใน “จูเลียส ซีซาร์” มาเป็นชื่อภาคที่ 4 ว่า CRY, “HAVOC” แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงใช้คำปลุกเร้าอารมณ์ได้มากกว่า

CRY, “HAVOC” อยู่ในตอนที่จูเลียส ซีซาร์ ยกกำลังไปรบ ซึ่งเป็นการร้องปลุกใจให้ทหารเกิดความฮึกเหิมในการสู้รบเพื่อให้ได้ชัยชนะ การรบของไทยที่ปรากฏจากวรรณกรรมมีหลายเรื่อง เวลาที่จะออกไปสู้รบก็ต้องมีการโห่ร้องเพื่อเอาชัย อาจจะเป็นการตีไม้ข่มนาม ดังนั้นพระองค์ต้องการแทรกความเป็นไทยสำหรับผู้อ่าน ด้วยลีลาในการใช้คำว่า “เอาละวา ลั่นกลองศึกละเว้ย” ตรงที่ลงเสียงว่า “(เอา) ละเว้ย” เหมือนกับนักเลงที่ต้องการทำดีทำต่อ เป็นการทำหน้าที่ให้เกิดความสนุกเข้มข้น เป็นการปลุกเร้าให้ผู้อ่านติดตามเนื้อเรื่องต่อไป นอกจากนี้พระองค์ทรงคัดลอกข้อความจากต้นฉบับลงเทียบเคียงกับฉบับแปลด้วย

(6) ทรงแปลถ่ายทอดเป็นร้อยแก้ว ลักษณะการแปลถ่ายทอดเป็นร้อยแก้ว เนื่องจากเป็นลักษณะบันทึก จดหมาย และสุนทรพจน์ที่ปรากฏดังนี้

ต้นฉบับ (1)

AN ORIGINAL AND SINISTER TOUCH

“There is required for the composition of the great Commander not only massive commonsense and reasoning power, Not only imagination, but also an element of legerdemain, an original and sinister touch, which leaves the enemy puzzled as well as beaten. There are many kinds of maneuvers in war, some only of which take place upon the battlefield.”

Winston S. Churchill, *The World Crisis*
(written between World Wars I and II)
(Stevenson, William, 1976, p. 335)

ฉบับแปล (1)

ลักษณะ อุบาทว์ และ แหกแนว

“ลักษณะผู้บังคับบัญชาที่ยิ่งใหญ่ไม่เพียงแต่ต้องประกอบด้วยสามัญสำนึก
ที่กว้างขวางมั่นคงและปัญญาพร้อมด้วยเหตุผล ไม่เพียงแต่มีจินตนาการ แต่จะต้อง
มีลักษณะของนักเล่นกล ต้องมีลักษณะอุบาทว์และแหกแนว ซึ่งจะทำให้ข้าศึก
ตะลึงงันและประหลาด. มียุทธวิธีหลายชนิดในการรบ แต่มีน้อยนักที่ใช้ปฏิบัติกลางสมรภูมิ.”

วินสตัน เอ็ส. เซอร์ซิลล์ ใน “วิกฤตการณ์ของโลก”
(เขียนในยามสงบระหว่างสงครามโลกครั้งที่หนึ่งและครั้งที่สอง)
(พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ, 2536, น. 397)

ต้นฉบับ (2)

*“In the high ranges of Secret Service work the actual
facts in many cases were in every respect equal to
the most fantastic inventions of romance and melodrama.
Tangle within tangle, plot and counter – plot, ruse and
treachery, cross and double-cross, true agent , false agent
double agent , gold and steel , the bomb, the dagger and the
firing party, were interwoven in many a texture so intricate
as to be incredible and yet true.”*

Winston S. Churchill, as quoted by Ian Fleming
in a letter to Sir William Stephenson
(Stevenson, William, 1976, p. 335)

ฉบับแปล (2)

“ในระดับสูงๆ ของงานราชการลับ มีหลายกรณีที่เกิดเหตุการณ์จริงๆ จะเสมอ
เหมือนในทุกทางกับการคิดฝันฟุ้งที่เพ้อเจ้อที่สุดของหนังสืออ่านเล่นและ
ละครสืบสตางค์. การพัวพันจนพันพัน การวางแผนทำลายกับการล้างแผน
ทำลาย เล่ห์เหลี่ยมกับการทรยศ การหนุนหลังกับการหักหลัง สายจริงกับ
สายปลอม สายนกสองหัว ทอกับเหล็ก ระเบิด มีด และหมุ่สังหาร.
ทั้งหมดสานเข้าด้วยกัน เป็นเนื้อเรื่องที่สลับซับซ้อนจนเหลือเชื่อแต่ก็เป็น
เรื่องจริง.”

วินสตัน เอ็ส. เซอร์ซิลล์ ตามที่ เอียน เฟลิมมิง
อ้างอิงถึงในจดหมายถึง เซอร์ วิลเลียม สตีเฟนสัน
(พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ, 2536, น. 397)

บทประพันธ์ทั้งสองบทนี้เป็นเกริ่นนำเรื่องที่อยู่ในภาคที่ห้า บทประพันธ์แรกในเนื้อเรื่องเป็นตอนที่กล่าวถึงลักษณะของผู้นำในการรบที่จะต้องมีความคิดที่มีลักษณะอุบาทว์และแหวกแนว จึงจะได้รับชัยชนะเพราะทำให้ข้าศึกตกตะลึงและพ่ายแพ้ อย่างเช่น ประธานาธิบดีรูสเวลท์ และอดอล์ฟ ฮิตเลอร์ ผู้นำเยอรมัน เพราะด้วยความเจ้าเล่ห์ของทั้งฝ่ายทำให้ยุทธวิธีการรบหลายชนิด เช่น มหามุสา (The Big Lie) ความหมายว่า ความเท็จจะกลายเป็นจริง ถ้าย้ำแล้วย้ำอีก มหามุสาจะแผ่ฟุ้งกระจายออกเหมือนแก๊สที่เป็นพิษ เยอรมันจะใช้ยุทธวิธีนี้เพื่อให้ได้ชัยชนะโดยไม่เสียเลือดเนื้อ หรือแม้แต่การแพร่กระจายข่าวเกี่ยวกับโหราศาสตร์ พยากรณ์ดวงชะตาของฮิตเลอร์ดาวตกอยู่ในเรือนมรณะ เพื่อสร้างความสั่นสะเทือนความศรัทธาในตัวฮิตเลอร์

บทประพันธ์บทที่สอง ในเนื้อเรื่องตอนที่กล่าวถึงงานราชการลับมีหลายเหตุการณ์ มีผู้ร่วมงานมากมาย ผู้ที่ได้รับเลือกปฏิบัติภารกิจ มีหลายคนที่ถูกสังหารและฆ่าตัวตาย หรือถูกพวกเดียวกันฆ่าเสียก่อนเพื่อรักษาความลับ บางครั้งมีการปล่อยข่าวลวงศัตรู บางครั้งใช้กลซ่อนกล คือ จับสายลับได้แล้วใช้สายลับให้เป็นประโยชน์ บางครั้งไม่ทราบว่าเป็นข่าวเท็จหรือข่าวจริง จนอังกฤษใช้การปฏิบัติงานสายลับจนสองหัวที่ใช้นามรหัสว่า ไตรไซเคิล (Tricycle)

การเลือกสรรคำ

1. การใช้ซ้ำ เป็นคำสันธานแบบคล้องตาม และแบบขัดแย้ง เช่น *แต่ต้อง แต่จะ แต่มี ต้องมีลักษณะ และ*
2. การใช้ประโยคความซ้อนและความรวม โดยเลือกสรรคำมาใช้ขยายความ โดย
- ใช้ความเปรียบ เช่น

ลักษณะผู้บังคับบัญชาที่ยิ่งใหญ่ไม่เพียงแต่ต้องประกอบด้วยสามัญสำนึกที่กว้างขวางมั่นคงและปัญญาพร้อมด้วยเหตุผล ไม่เพียงแต่มีจิตนาการ แต่จะต้องมีลักษณะของนักเล่นกล ต้องมีลักษณะอุบาทว์และแหวกแนว ซึ่งจะทำให้ข้าศึก ตะลึงงันและปราชัย.

ทองกับเหล็ก ระเบิด มีด และหมูสังหาร ทั้งหมดสานเข้าด้วยกัน เป็นเนื้อเรื่องที่สลับซับซ้อนจนเหลือเชื่อแต่ก็เป็นเรื่องจริง.

- การละประธาน และเชื่อมด้วยสันธาน แต่ เป็นแบบขัดแย้ง

มียุทธวิธีหลายชนิดในการรบ แต่มีน้อยนักที่ใช้ปฏิบัติกลางสมรภูมิ.

3. การใช้ภาพพจน์

- แบบอุปมา เช่น

ในระดับสูงๆ ของงานราชการลับ มีหลายกรณีที่เกิดเหตุการณ์จริงๆ จะเสมอเหมือนในทุกทางกับการคิดฝันฟุ้งที่เพ้อเจ้อที่สุดของหนังสืออ่านเล่นและละครสิบสตางค์.

เป็นการเปรียบเทียบ ราชการลับหลายกรณี เหมือนความคิดฝันเพ้อเจ้อของ หนังสืออ่านเล่นและละครสิบสตางค์ และเปรียบเป็นแบบไทยๆ คือหนังสืออ่านเล่นและละคร **สิบสตางค์** สิบสตางค์ เป็นค่าเงินไทยในสมัยนั้น

- แบบปฏิพจน์หรืออรรถวิภาค เป็นการใช้คำขัดกันหรือคำตรงกันข้าม เช่น **การพัวพันจนพันพัว การวางแผนทำลายกับการล้างแผนทำลาย เล่ห์เหลี่ยมกับการทรยศ การหนุนหลังกับการหักหลัง สายจริงกับสายปลอม จนเหลือเชื่อแต่ก็เป็นเรื่องจริง.**

อีกบทประพันธ์หนึ่งที่ทรงแปลถ่ายทอดเป็นร้อยแก้ว ซึ่งถ่ายทอดจากตามต้นฉบับ เพราะต้องการคงความคิดของผู้แต่งเอาไว้

ต้นฉบับ (3)

THE END OF THE BEGINNING

“Now the is not the end .

It is not even the beginning of the end.

But It is , perhaps , the end of the beginning.”

Winston Churchill, at a meeting

in the City of London on the final day of fighting in

OPERATION TORCH^๑

(Stevenson, William, 1976, p. 433)

ฉบับแปล (3)

อวสานของระยะเริ่มต้น

“บัดนี้ยังไม่ใช่อวสาน.

ไม่ใช่แม้แต่ระยะเริ่มต้นของอวสาน.

แต่อาจเป็นอวสานของระยะเริ่มต้น.”

^๑OPERATION TORCH (ปฏิบัติการ “ทอร์ช”) เป็นปฏิบัติการทางทหารในสงครามโลกครั้งที่สอง โดยกองกำลังผสมอังกฤษ-อเมริกัน เพื่อรุกรานอาณานิคมแอฟริกาเหนือของฝรั่งเศสเขตวีซี ปฏิบัติการนี้เป็นส่วนหนึ่งของแนวรบแอฟริกาเหนือ

วินสตัน เชอร์ชิลล์ กล่าวในที่ประชุม
แห่งหนึ่งในมหานครลอนดอน ในวันสุดท้าย
ของการสู้รบในปฏิบัติการ “ทอร์ช”.

(พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ, 2536, น. 507)

บทประพันธ์นี้เป็นการเกริ่นนำเรื่องอยู่ในภาคที่หก จากคำกล่าวของ วินสตัน เชอร์ชิลล์ มีจุดประสงค์ที่จะทำให้ผู้นำฝ่ายทหารฝรั่งเศส เชื่อมมั่นว่าปฏิบัติการ “ทอร์ช” เริ่มดำเนินการแล้วว่าผืนแผ่นดินฝรั่งเศสจะได้รับการปลดปล่อยหากปฏิบัติการนี้สำเร็จและว่ารัฐบาลอเมริกันรับประกันว่าอังกฤษมีความจริงใจ และแผน D-Day (ยกพลขึ้นบก) ประสบความสำเร็จภายหลัง เพราะประมวลรหัสลับที่ได้จากการจารกรรมทำให้สามารถไขรหัสลับได้

การเลือกสรรคำ

1. การใช้คำซ้ำ *ไม่ใช่ อวสาน แม้แต่ แต่*
2. การเล่นคำ *วรรคแรก บัดนี้ยัง ไม่ใช่ อวสาน*
วรรคที่สอง ไม่ใช่ แม้แต่ ระยะเริ่มต้น ของอวสาน
วรรคที่สาม แต่เป็นอวสาน ของระยะเริ่มต้น

อาจกล่าวได้ว่า ขณะที่กำลังจะเริ่มต้นทุกอย่างก็ได้จบลงแล้ว ซึ่งแต่ละคำที่นำมาใช้สื่อความคิด อารมณ์และความรู้สึก เป็นอย่างดี การใช้คำซ้ำๆ กัน เป็นพลังและเป็นความจำเป็นที่ทำให้เกิดความหมาย (บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, 2520)

บทประพันธ์ร้อยแก้วทั้งหมดที่กล่าวมานั้นมีความประสาน (harmony) ดังที่พระยาอนุমানราชชน (2531, น. 110) กล่าวว่า ความประสาน อันนี้เป็นศัพท์ที่อยู่ในเรื่องศิลปะเสมอ เพราะความประสานกันเป็นส่วนหนึ่งของความงาม สิ่งต่างๆ จะเป็นคน สัตว์ ต้นไม้ ดอกไม้และอื่นๆ ตลอดจนศิลปกรรม ถ้าเป็นสิ่งทำให้เราเมื่ออ่าน เมื่อดู เมื่อฟัง ไม่เป็นที่ขัดตาขัดหู ทำให้เรารู้สึกพอใจและยินดีก็เรียกว่า มีความประสานกัน

บทสรุป

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงแปลถ่ายทอดกวีนิพนธ์และบทประพันธ์ โดยทรงเลือกใช้รูปแบบคำประพันธ์แบบไทยๆ หลายรูปแบบ อาทิ ทรงแปลถ่ายทอดด้วยการประพันธ์แบบผาน กล่าวคือ การขึ้นต้นด้วยร้อยแก้วแล้วตามด้วยกาพย์ยานี 11 ในเนื้อความเดียวกัน และทรงถ่ายทอดด้วย กลอนหก กลอนแปด กลอนเปล่า ร้อยแก้ว และคำ ข้อความสั้นๆ และทรงเลือกใช้คำให้เหมาะกับรูปแบบ และเนื้อความจากต้นฉบับ ทำให้บทกวีนิพนธ์และบทประพันธ์นั้นงามสง่าและเกิดอรรถรสยิ่งขึ้น การเลือกสรรคำทุกคำที่ใช้ล้วนแต่มีความหมาย บาง

บทอาจจะราบเรียบแต่มีเสน่ห์ บางบทใช้คำได้อลังการสมกับลักษณะฉันทลักษณ์ พระองค์ทรงใช้คำบางคำถึงแม้จะเป็นคำโบราณ แต่สื่อความคิด ความรู้สึก อารมณ์ มีชีวิตชีวา มีความวิจิตร ประณีต ใช้ความเปรียบได้คมคาย และในด้านเสียง พระองค์ทรงใช้เสียงสระพยัญชนะ วรรณยุกต์ ทำให้เกิดท่วงทำนอง จังหวะ และลีลา ถ้าได้อ่านออกเสียงจะทำให้เกิดความไพเราะยิ่งขึ้น และพระองค์คงเคารพถ้อยคำ ความคิด และทำนองแต่งของเจ้าของเรื่องอย่างยิ่ง (วิทย์ ศิวะศรียานนท์, 2531)

คุณค่าทางเนื้อหา ความคิดที่พระองค์ทรงแปลถ่ายทอดจากต้นฉบับ ซึ่งเป็นข้อคิดทางปรัชญาและหลักธรรมที่ทำให้ผู้อ่านซาบซึ้ง อิ่มอาบในรสแห่งสุนทรียะ

คุณค่าทางด้านภาษาและวรรณศิลป์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนอกจากจะเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่าน ผู้สนใจแล้วยังเป็นประโยชน์แก่ผู้ศึกษางานแปล อาจารย์ผู้สอนสามารถนำไปใช้เป็นแบบของการแปลได้อีกด้วย

ทั้งหมดที่กล่าวมานี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งของพระอัจฉริยภาพทางด้านภาษาและวรรณศิลป์ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่มีคุณูปการต่อคนไทย ซึ่งเป็นพระมหากรุณาธิคุณอันใหญ่หลวงหาที่สุดมิได้

บรรณานุกรม

- กุหลาบ มัลลิกะมาส. (2543). *วรรณคดีวิจารณ์*. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เจตนา นาควัชระ และบุญเหลือ เทพยสุวรรณ, ม.ล. (2520). *วรรณคดี*. กรุงเทพฯ: โครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.
- ดวงมน จิตรจำนง. (2527). *สุนทรียภาพในภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เคล็ดไทย.
- บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, ม.ล. (2514). *แนวทางการเรียนวรรณวิจักษ์ณ์ และวรรณคดีวิจารณ์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ปรมาวุธิตชีโนรส, สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระ. (2505). *พระปฐมสมโพธิกถา*. พระนคร: โรงพิมพ์กรมการศาสนา.
- ปัญญา บริสุทธิ์. (2533). *ทฤษฎีและวิธีการปฏิบัติในการแปล*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ธรรมกล.
- ภูมิพลอดุลยเดชฯ, พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. (2536). *พระราชนิพนธ์แปล นายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์. (2539). *พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว: พระราชอัจฉริยะทางภาษาที่ปรากฏในพระราชนิพนธ์แปล “นายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ”*. วิจัย. (อัคราเสนา) มานพ ถาวรวัฒนสกุล. (2536). *ขุนนางอยุธยา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2513). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2493*. พิมพ์ครั้งที่ 10. พระนคร: โรงพิมพ์ศูนย์การทหารราบ.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2542*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์.
- วราหัต วิมลเฉลา. (2535). *คู่มือสอนแปล*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิทย์ ศิวะศรียานนท์. (2531). *วรรณคดีและวรรณคดีวิจารณ์*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- ศิลปากร, กรม. (2531). *องค์การคำครุสภาและมูลนิธิเสถียรโกเศศ-นาคะประทีป. งานนิพนธ์ชุดสมบูรณ์ของศาสตราจารย์พระยาอนุมานราชชน หมดววรรณคดีเล่มที่ 3. เรื่อง การศึกษาวรรณคดีในแง่วรรณศิลป์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ครุสภาลาดพร้าว.
- สัญญาวี สายบัว. (2528). *หลักการแปล*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- หอมหวล ชื่นจิตร. (2527). *การแปล: อาชีพสู่ปวงชน*. กรุงเทพฯ: ยูไนเต็ตโปรดักชั่น.
- Stevenson, W. (1976). *A Man Called Intrepid: The Secret War*. New York: Ballantine.